SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

EU/63/2024

Asia: **Ehdotus minkin lisäämisestä EU:n vieraslajiluetteloon ja siihen liittyvä poikkeusluvan hakeminen**

Kiitämme eduskunnan ympäristövaliokuntaa kuulemispyynnöstä.

Euroopan komissio valmistelee unionin vieraslajiasetuksen täydentämistä ja tässä yhteydessä minkin (*Neovison vison*) lisäämistä EU:n vieraslajiluetteloon. Suomi pitää perusteltuna minkin lisäämistä EU:n vieraslajien luetteloon, mutta aikoo hakea poikkeuslupaa minkkien tarhaamisen jatkamiseen Suomessa vedoten EU:n vieraslajiasetuksen 9 artiklan yleiseen etuun, joiksi se katsoo elinkeinon jatkumisen ja elinkeinovapauden turvaamisen.

SEY Suomen eläinsuojelu puoltaa minkin lisäämistä EU:n vieraslajien luetteloon. Vastustamme kuitenkin jyrkästi poikkeusluvan hakemista minkkien turkistarhauksen jatkamiseen. Lisäksi pidämme tärkeänä sitä, että haitallisiksi vieraslajeiksi luokiteltujen eläinten pyytämisessä huomioidaan eläinten hyvinvointi nykyistä paremmin.

Minkki on jo määritelty Suomessa haitalliseksi vieraslajiksi ja lisätty kansalliseen vieraslajiluetteloon. Alun perin Pohjois-Amerikasta peräisin oleva minkki on päätynyt luontoomme juuri turkistarhauksen seurauksena luontoon karanneiden yksilöiden myötä.

Kun minkki lisättiin kansalliseen vieraslajien luetteloon, on minkkeihin siitä asti sovellettu mitä rauhoittamattomien eläinten pyydystämisestä ja tappamisesta säädetään metsästyslainsäädännössä. Käytännössä minkkiä saa nykyisin tappaa kuka tahansa ilman metsästyskorttia: myös pesimäaikana. Tämä on aiheuttanut pesimäaikana orvoksi jääville poikasille turhaa, vältettävissä olevaa kärsimystä sekä lietsonut kansalaisten keskuudessa myös suoranaista vihaa ja tarkoituksenmukaista kärsimyksen aiheuttamista eläimille. Osaamattomien tai välinpitämättömien henkilöiden toteuttama pyynti aiheuttaa vuosittain myös lukemattomien muiden eläinten turhan kuoleman tai loukkaantumisen heti tappaviin rautoihin. Muun muassa minkkien pyyntiin tarkoitettuja heti tappavia rautoja on arvioiden mukaan luonnossamme kymmeniä tuhansia. Niihin päätyvästä sivusaaliista ei pidetä lukua, joten rautojen Suomen luonnolle vuosittain aiheuttaman haitan kokoa voidaan vain arvailla.

Turkistarhaus on epäeettinen elinkeino, jossa eläinten hyvinvointi ei toteudu edes lainsäädäntöön kirjattujen vähimmäisvaatimusten osalta. Minkkejä, kettuja ja supikoiria kasvatetaan tarhoilla pelkistetyissä verkkopohjaisissa häkeissä, joissa minkillä on käytössään 0,255 m^2 yksilöä. Eläimillä ei ole näissä olosuhteissa pienintäkään mahdollisuutta toteuttaa olennaisia lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan, joihin kuuluu minkeillä muun muassa laajoilla alueilla liikkuminen, ympäristön tutkiminen ja uiminen.

Olennaisten käyttäytymistarpeiden estyminen aiheuttaa eläimille merkittävää hyvinvoinnin heikkenemistä, mikä näkyy eläimissä eri tavoin. Esimerkiksi minkkitarhoilla todettavat häiriökäyttäytymisen muodot kuten stereotyyppinen käyttäytyminen ja itsensä vahingoittaminen kertovat siitä, että eläimet eivät pysty sopeutumaan elinolosuhteisiinsa. Vuoden 2024 alusta voimaan

tullut laki eläinten hyvinvoinnista edellyttää sitä, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Nykymuotoinen turkistarhaus tulisi jo siltäkin osin katsoa lain vastaiseksi.

Turkistarhaus muodostaa vakavan uhan myös ihmisten terveydelle. Minkki on vaarallinen virusinfektioiden väli-isäntä ja suurien eläinmäärien pitäminen ahtaasti pienissä tiloissa luo otolliset olot taudinaiheuttajien lisääntymiselle, leviämiselle ja useiden taudinaiheuttajien muuntumiselle. SARS-Cov-2 eli koronaviruksen kohdalla riski realisoitui, sillä virusta todettiin tarhatuissa minkeissä useassa maassa Euroopan alueella esim. Hollannissa, Tanskassa ja Ruotsissa. Suomessa puolestaan minkeissä havaittiin lintuinfluenssaa, joka levisi tarhojen otollisissa oloissa nopeasti. Onkin mahdollista, että seuraavia pandemioita lähtee leviämään turkistarhoilta.

Epäeettisyyden lisäksi minkkien ja muiden turkiseläinten tarhaukseen liittyy myös lukuisia ympäristöhaittoja. Turkiksia markkinoidaan ympäristöystävällisinä luonnonmateriaaleina, mutta tosiasiassa niiden tuotannon hiilijalanjälki on jopa viisinkertainen keinomateriaalivaatteisiin verrattuna (Silvenius ym. 2011). Turkis on keinomateriaalia epäekologisempi myös sen elinkaareen suhteutettuna. Suomessa tarhattavien yli miljoonan turkiseläimen ulosteet myös aikaansaavat vuosittain merkittävät typpi- ja fosforipäästöt, joilla on vesistöihin rehevöittävä vaikutus etenkin paikallisesti turkistarhauksen ollessa hyvin keskittynyttä. Vuonna 2011 turkisteollisuuden ammoniakkipäästöjen arvioitiin vastaavan 7 % Suomen maatalouden ammoniakkipäästöistä (Silvenius ym. 2011). Turkis ei ole luonnollisesti hajoava tuote, sillä kaupallisesti myytävien turkisten nahka on yleensä parkittu kromilla tai muilla synteettisillä aineilla, joka estää niiden hajoamisen ja saastuttaa ympäristöä. Näin ollen markkinoilla olevat turkikset ovat pikemminkin ongelmajätettä, joita ei saisi missään nimessä laittaa käytön jälkeen sekajätteeseen.

Turkistarhauksen poikkeusluvan hakemista perustellaan elinkeinon jatkumisella ja elinkeinovapauden turvaamisella. Tosiasiassa tarhaus alana painii jatkuvien talousvaikeuksien kanssa ja sen jatkuminen on viime vuosina mahdollistettu pitkälti mittavien valtion tukien kautta, joista ala on paikoin saanut jopa paremmin tuloja kuin nahkoja myymällä. Kauppalehden mukaan vuonna 2022 turkistarhaus oli huonoiten tuottavia aloja Suomessa, sillä jopa 60 % sen piirissä toimivista yrityksistä teki tappiota (Kauppalehti 2023). Euroopassa ala on hiipuva yhä useamman valtion luovuttua epäeettisestä ja laskusuunnassa olevasta toiminnasta. Turkistuotannon viennin kokonaisarvoksi ilmoitettiin vuonna 2022 232 miljoonaa euroa. Toisaalta alalle myönnettiin lintuinfluenssan vuoksi lopetetuista eläimistä korvauksia yli 50 miljoonaa euroa, vaikka lainsäädäntö jo tuolloin edellytti turkistarhaajia huolehtimaan haittaeläinten torjunnasta. Korona-aikana turkisalalle maksettiin tukia liki 33 miljoonaa euroa (HS 2024).

Perusmuistiossa todetaan: *”Suomi katsoo, että hyödyntämällä EU:n vieraslajiasetuksessa tarkoitettua poikkeuslupamahdollisuutta Suomi omalta osaltaan voi samanaikaisesti edistää luonnon monimuotoisuuden turvaamista sekä kunnioittaa perustuslaissa turvattua elinkeinovapautta. Näin toimimalla Suomi myös edistäisi maailmanlaajuisia luonnon monimuotoisuuden turvaamista koskevia tavoitteita.”* Väite on näkemyksemme mukaan täysin absurdi. Tarhaamalla epäeettisissä olosuhteissa Suomen luonnolle vierasta ja lajistollemme vahingollista eläinlajia ei edistetä luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Valtion ei tulisi mielestämme myöskään kohtuuttomasti tukea elinkeinonvapauden nimissä hiipuvaa ja moraalisesti tuomittavaa yritystoimintaa. Perustuslakivaliokunta on linjannut vuonna 2013, että turkistarhaus voidaan kieltää Suomessa lainsäädännöllä perustuslain sitä estämättä.

SEY Suomen eläinsuojelu katsoo, että Suomen ei tule hakea poikkeuslupaa kannattavuusongelmien kanssa kamppailevan, epäeettisen sekä ihmisille ja ympäristölle riskialttiin minkkien tarhauksen jatkamiseen, vaan sen sijaan alkaa toteuttaa alan hallittua alasajoa ja kohdentaa valtion tukia

turkistarhauksen tukemisen sijaan turkistarhauksen lakkauttamiseen ja tarhaajien uudelleentyöllistämiseen.

Kati White
Toiminnanjohtaja
SEY Suomen eläinsuojelu

Lähteet

HS (2024). Turkistarhauksen hinta veronmaksajille kasvaa. https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000010263630.html

Kauppalehti (2023). Tällainen bisnes on lintuinfluenssan koettelema turkistarhaus Suomessa: 15 konkurssia viime ja tänä vuonna. https://www.kauppalehti.fi/uutiset/tallainen-bisnes-on-lintuinfluenssan-koettelema-turkistarhaus-suomessa-15-konkurssia-viime-ja-tana-vuonna/9e38e96c-710e-4d6e-b3f0-b2ea5c4aff73

Rossow, H., Seppä-Lassila, L., Joutsen, S., Järvelä, T., & Tuominen, P. (2023). Turkistarhojen zoonoosit: riskiprofiili.

Silvenius, F., Koskinen, N., Kurppa, S., Rekilä, T., Sepponen, J., & Hyvärinen, H. (2011). Suomessa tuotetun minkin-ja ketunnahan elinkaariarviointi.

Vasama, T. (2024). Tutkimus: Supikoirat kantavat erityisen monia lajista toiseen tarttuvia viruksia. Helsingin Sanomat. https://www.hs.fi/tiede/art-2000010675666.html

Zhao, J., Wan, W., Yu, K. et al. (2024). Farmed fur animals harbour viruses with zoonotic spillover potential. Nature (2024). https://doi.org/10.1038/s41586-024-07901-3